

Секція 4 КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Печора Каріна Володимирівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник: завідувач кафедри
кримінального процесу Національної академії
внутрішніх справ, доктор юридичних наук,
доцент *Макаров М. А.*

СВІТОВИЙ ДОСВІД ВИДАЧІ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНILI КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Актуальність теми роботи. На сучасному етапі розвитку нашої держави, за постійного посилення транснаціонального характеру злочинності, дедалі актуальнішим стає питання, пов'язане зі співробітництвом держав у сфері боротьби зі злочинністю. Останніми роками постійно збільшується кількість осіб, обвинувачених у вчиненні злочинів на території окремих держав, які переховуються від правосуддя на території зарубіжних країн.

Метою роботи є з'ясування природи та сутності екстрадиції та її правозахисних цілей, а також вивчення міжнародно-правового регулювання видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення.

Об'єктом роботи є міжнародно-правові відносини, що виникають при здійсненні екстрадиції, та норми міжнародного права, що їх регламентують.

Предметом дослідження є міжнародний досвід видачі осіб, які вчинили правопорушення.

У міжнародно-правових актах, судовій практиці та законодавстві конкретних держав існує чимало визначень інституту видачі злочинців (екстрадиції).

У міжнародному праві під екстрадицією розуміють процес передачі злочинця відповідно до норм міжнародного права іншій державі для застосування кримінального покарання. У літературі з цього питання про видачу злочинців не сформувалася єдина думка вчених щодо того, вважати видачу процесом чи розуміти її як одноактну дію – єдиний акт передачі, а все інше розглядати як підготовку до видачі або її наслідки [1].

У сфері міжнародного співробітництва держав з питань екстрадиції можна виділити два основні напрями: по-перше – сприяння ефективній боротьбі зі злочинністю; по-друге – забезпечення прав і свобод осіб, які залучаються до екстрадиційної процедури [2, с. 26].

Екстрадиція виконує два завдання: з одного боку, вона спрямована на здійснення міжнародного співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю, з іншого – на забезпечення прав видаваних осіб. Вказана позиція простежується у праці Н. А. Зелінської. В одній із своїх праць вона вказує: «Екстрадиція повинна здійснюватися без обмеження державного суверенітету та порушень фундаментальних положень кримінального правосуддя, включаючи права видаваних осіб» [3, с. 178].

Серед міжнародних договорів України у сфері взаємної правової допомоги у кримінальних провадженнях особливого значення набули наступні:

1) Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20.04.1959 р. [4], а також Додатковий протокол 1978 р. та Другий Додатковий протокол 2001 р. до цієї Конвенції [5];

2) Європейська конвенція про передачу провадження у кримінальних справах від 15.05.1972 р. [6].

Щодо положень кримінального законодавства деяких зарубіжних країн стосовно регламентації питань екстрадиції, варто зазначити наступне. У законодавстві Болгарії і Туреччини встановлене правило, згідно з яким громадяни цих держав не можуть бути виданими іншій державі за жодних умов. Конституції інших держав (Албанії, Італії, Македонії, Молдови, Нідерландів, Польщі, Румунії, Словенії, Хорватії) обмежуються положеннями про те, що їхні громадяни не можуть бути видані ні за яких обставин, а іноземці – навпаки, за певних умов можуть бути видані стороні, що вимагає видачі. Відповідно до Конституції Іспанії, видача злочинців допускається, але особи, які вчинили політичні злочини (крім терористичних), підлягають видачі тільки на виконання договору або закону за принципом взаємності. Згідно з положеннями Основного Закону Мальти, екстрадиція дозволена тільки на виконання згоди, створеної міжнародним договором і відповідно до закону. У законодавстві Португалії видача португальських громадян допускається тільки за рішенням суду на умовах взаємності з боку відповідної держави, закріплених міжнародним договором, у випадках тероризму і злочинів, організованих на міжнародному рівні, якщо держава, що вимагає видачі, гарантує проведення належного і справедливого процесу [7, с. 67].

Отже, ефективність співробітництва у видачі осіб значною мірою залежить від бажання та можливостей держав-учасниць до взаємної співпраці, для чого необхідно максимально удосконалювати законодавство країн щодо зближення дій у співробітництві не тільки на рівні держав та урядів, але й на рівні відповідних правоохоронних

структур, зокрема, потрібно вдосконалювати співпрацю механізмів контролю за надходженням та виконанням запитів про правову допомогу держав, спростувати сам механізм передачі осіб, визнати за необхідне оперативно інформувати одна одну про стан розгляду запитів про екстрадицію та причини, які перешкоджають просуванню екстрадиційних процедур.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року.

2. Нестеренко С. С. Міжнародно-правовий захист прав людини при здійсненні екстрадиції: Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. 12.00.11. С. С. Нестеренко; Одес. держ. юрид. акад. 2010. 226 с.

3. Зелінська Н. А. Морально-політичні фактори формування права притулку і інституту екстрадиції в міжнародному праві: історична ретроспектива. Актуальні проблеми держави і права. 2011. Вип. 58. С. 175–185.

4. Про ратифікацію Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах, 1959 рік, та Додаткового протоколу 1978 року до Конвенції: Закон України від 16.01.1998 № 44/98-ВР. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44/98-вр>.

5. Про ратифікацію Європейської конвенції про видачу правопорушників, Додаткового протоколу 1975 р. та Другого додаткового протоколу 1978 року до Конвенції: Закон України від 16.01.1998 № 43/98-ВР. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43/98-вр>.

6. Про приєднання України до Європейської конвенції про передачу провадження у кримінальних справах, 1972 рік: Закон України від 22.09.1995 № 339/95-ВР. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/339/95-вр>.

7. Гришук Г. М. Кримінально-правова характеристика інституту видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення [Текст]: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Гришук Галина Миколаївна; Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2017. 252 с.